

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ РЕКОМЕНДАЦІЇ

26 грудня 2017 р.

Київ

№ 32-рк

Публічне акціонерне товариство
«Українська залізниця»

Про усунення причин виникнення
порушень законодавства про захист
економічної конкуренції та умов,
що їм сприяють

Розглянувши подання Департаменту досліджень і розслідувань ринків паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства від 22.12.2017 № 17, Антимонопольний комітет України,

ВСТАНОВИВ:

- (1) На підставі наказу Голови Антимонопольного комітету України «Про проведення перевірки та створення комісії» від 22.03.2017 № 23 та плану проведення перевірки від 22.03.2017, комісія з перевірки, у період з 10 квітня по 10 червня 2017 року (включно) провела перевірку додержання законодавства про захист економічної конкуренції публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» (далі - ПАТ «Укрзалізниця», Товариство) за адресою м. Київ, вул. Тверська, буд. 5.

1. ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.

- (2) Відповідно до пункту 1 Статуту ПАТ «Укрзалізниця», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 735 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 52) Публічне акціонерне товариство «Українська залізниця» є юридичною особою, що утворене відповідно до Закону України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування», постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2014 року № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця».
- (3) При цьому, відповідно до пункту 2 Статуту публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» Товариство утворене як публічне акціонерне товариство, 100 відсотків акцій якого закріплюються в державній власності, на базі Укрзалізниці, а також підприємств, установ та організацій залізничного транспорту загального користування, які реорганізовано шляхом злиття, згідно з додатком 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 25.07.2014 № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця».

- (4) Відповідно до абзацу другого пункту 2 Статуту, Товариство є правонаступником усіх прав і обов'язків Укрзалізниці та підприємств залізничного транспорту.
- (5) Відповідно до додатку 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 25.07.2014 № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця», до складу ПАТ «Українська залізниця», зокрема увійшли:
 - Державне підприємство «Донецька залізниця»;
 - Державне територіально-галузеве об'єднання «Львівська залізниця»;
 - Державне підприємство «Південна залізниця»;
 - Одеська залізниця;
 - Державне територіально-галузеве об'єднання «Південно-Західна залізниця»;
 - Державне підприємство «Придніпровська залізниця».
- (6) Відповідно до пункту 6 Статуту ПАТ «Укрзалізниця» предметом діяльності Товариства, зокрема є:
 - розподілення електроенергії;
 - торгівля електроенергією;
 - постачання електроенергії.
- (7) Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» до сфери діяльності суб'єктів природних монополій, зокрема, належить діяльність суб'єктів господарювання з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами.
- (8) При цьому, відповідно до статті 7 зазначеного Закону діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.
- (9) Відповідно до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) «Про видачу ліцензій з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) та з постачання електричної енергії за регульованим тарифом публічному акціонерному товариству «Українська залізниця» від 19.02.2016 № 213, яка набрала чинності з 01 березня 2016 року, ПАТ «Укрзалізниця» має ліцензію з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) та з постачання електричної енергії за регульованим тарифом.
- (10) Відповідно до постанови НКРЕКП від «Про внесення змін до постанови НКРЕКП, від 19 лютого 2016 року № 213» від 10.03.2016 № 307, територію здійснення ліцензованої діяльності з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами) ПАТ «Укрзалізниця» затверджено згідно з переліком місцевих (локальних) електричних мереж, які визначають межі території провадження діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами ПАТ «Укрзалізниця».
- (11) Одночасно, ДТГО «Львівська залізниця», ДП «Донецька залізниця», ДП «Південна залізниця», Одеська залізниця, ДТГО «Південно-Західна залізниця та ДП «Придніпровська залізниця», до реорганізації підприємств, установ та організацій залізничного транспорту загального користування, мали ліцензії на право здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами на відповідній закріпленій території.
- (12) При цьому, відповідно до пункту 2.2 до Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами, затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України (далі - НКРЕ) від 13.06.96 № 15, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України

26 липня 1996 р. за № 408/1433 (далі – Ліцензійні умови) ліцензіат має право здійснювати ліцензовану діяльність лише на території здійснення ліцензованої діяльності.

- (13) Отже, враховуючи, що на території здійснення ліцензованої діяльності, на якій ПАТ «Укрзалізниця» здійснює господарську діяльність з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами), відсутні інші ліцензіати з передачі/розподілу електричної енергії, ПАТ «Укрзалізниця», як правонаступник усіх прав і обов'язків Укрзалізниці та підприємств залізничного транспорту, протягом 2015 року та I кварталу 2017 року мало ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку надання послуги з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, як таке, у якого на цьому ринку немає жодного конкурента.

2. ДІЇ ПАТ «УКРЗАЛІЗНИЦЯ», ЩО МОЖУТЬ МІСТИТИ ОЗНАКИ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

- (22) У період з 01.01.2016 по 31.03.2017 року ПАТ «Укрзалізниця» в особі філії «Енергозбут», яка відповідно до Положення про філію «Енергозбут» ПАТ «Укрзалізниця», затвердженого наказом ПАТ «Укрзалізниця» від 26.02.2016 № 128 є відокремленим підрозділом Товариства та не має статусу юридичної особи (далі – філія «Енергозбут»), мало договірні відносини з сімома постачальниками електричної енергії за нерегульованим тарифом (далі –ПНТ), а саме з:
- товариство з обмеженою відповідальністю «Енергозахід»;
 - товариство з обмеженою відповідальністю «Енерготрейд Груп»;
 - товариство з обмеженою відповідальністю «ЕК «Енолл»;
 - товариство з обмеженою відповідальністю «Енергетичне партнерство»;
 - товариство з обмеженою відповідальністю «Карпатитрансенерго»;
 - товариство з обмеженою відповідальністю «Енергопромсинтез»;
 - дочірнє підприємство «Енерготранссервіс».
- (14) Порядком доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж, затвердженим Постановою НКРЕ від 29.10.2010 № 1421 зі змінами внесеними Постановою НКРЕКП від 02.07.2015 № 1992 (далі – Порядок), який встановлює механізм врегулювання взаємовідносин між постачальниками електричної енергії за нерегульованим тарифом (далі – ПНТ) та електропередавальною організацією під час укладення договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, передбачено, що ПНТ укладає один договір про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами з електропередавальною організацією на основі примірної угоди про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, форму якого встановлено НКРЕКП.
- (15) Постановою НКРЕ від 19.10.2005 № 934 схвалено Примірний договір на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами між ПНТ та електропередавальною організацією, який визначає зміст правових відносин, прав та обов'язків сторін під час передачі належної ПНТ електричної енергії електромережами електропередавальної компанії.
- (16) Разом з тим, згідно з пунктом 1.3 Правил користування електричною енергією, затверджених постановою НКРЕ від 31.07.96 № 28, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 2 серпня 1996 р. за № 417/1442 (у редакції постанови НКРЕ від 17.10.2005 № 910) (далі – ПКЕЕ), постачання електричної енергії для забезпечення потреб електроустановки здійснюється на підставі угоди про постачання електричної енергії, що укладається між власником цієї електроустановки (уповноваженою власником особою) та постачальником електричної енергії за регульованим тарифом (далі - ПРТ), або угоди про купівлю-продаж електричної енергії, що укладається між власником цієї електроустановки (уповноваженою власником особою) та ПНТ.

- (17) Договір про постачання електричної енергії є основним документом, який регулює відносини між постачальником електричної енергії за регульованим тарифом, що здійснює свою діяльність на закріпленій території, і споживачем (пункт 5.1 ПКЕЕ).
- (18) Відповідно до пункту 5.9 ПКЕЕ споживач має право укласти договір про купівлю-продаж електричної енергії із будь-яким ПНТ за умови відсутності заборгованості за електричну енергію перед іншим постачальником електричної енергії.
- (19) Разом з тим, продаж електричної енергії споживачу постачальником електричної енергії за регульованим тарифом припиняється на строк дії договору про купівлю-продаж електричної енергії з ПНТ.
- (20) Згідно з пунктом 5.12 ПКЕЕ, у разі невиконання зобов'язань ПНТ перед споживачем та/або електропередавальною організацією продаж електричної енергії споживачу ПРТ відновлюється у повному обсязі з першого дня, наступного після дня припинення виконання зобов'язань ПНТ.
- (21) Відповідно до наведеного, постачальники електричної енергії за регульованим тарифом та постачальники за нерегульованим тарифом є конкурентами на ринку постачання електричної енергії споживачам (крім населення), що є суміжним до ринку передачі (розподілу) електричної енергії.
- (22) При цьому, відповідно до пункту 1.10 ПКЕЕ електропередавальна організація не має права відмовити в передачі електричної енергії постачальникам електричної енергії за умови дотримання ними вимог законодавства України, зокрема цих Правил та нормативно-технічних документів.
- (23) Відповідно до пункту 2.7 Ліцензійних умов, ліцензіат не повинен надавати перевагу будь-яким енергопостачальникам (крім передбачених законодавством випадків, коли така сама перевага або привілеї надаються всім енергопостачальникам) чи безпідставно протидіяти суб'єкту підприємницької діяльності займатись ліцензованою діяльністю з постачання електричної енергії.
- (24) ТОВ «Енерготрейд Груп» листом від 20.11.2015 звернулось до Львівської залізниці щодо укладення договору на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, як те передбачено пунктом 5 Порядку.
- (25) У відповідь на звернення ТОВ «Енерготрейд Груп», Львівська залізниця листом від 03.12.2015 відмовила ТОВ «Енерготрейд Груп» у наданні підписаного договору, посилаючись на те, що згідно з рішенням правління ПАТ «Укрзалізниця» від 16.11.2015 року створено нову структуру ПАТ «Укрзалізниця», а ДТГО «Львівська залізниця» позбавлене статусу юридичної особи.
- (26) З урахуванням наведеного, Львівська залізниця порекомендувала ТОВ «Енерготрейд Груп» звернутися із пропозицією щодо укладання договору до ПАТ «Укрзалізниця».
- (27) Враховуючи зазначене, ТОВ «Енерготрейд Груп» листом від 14.12.2015 звернулось до ПАТ «Укрзалізниця» із пропозицією щодо укладення договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами.
- (28) Відповідно до пункту 7 Порядку, упродовж п'ятнадцяти робочих днів з дня отримання від ПНТ усіх документів, передбачених пунктом 5 цього Порядку, відповідна електропередавальна організація має надати постачальнику електричної енергії за нерегульованим тарифом два примірники підписаного та скріпленого печаткою (за наявності) договору про передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами.

- (29) З урахуванням наведеного, ПАТ «Укрзалізниця» повинна була у термін не пізніше 03.01.2016 надіслати до ТОВ «Енерготрейд Груп» два примірники підписаного та скріпленого печаткою (за наявності) договору.
- (30) Станом на 21.01.2016 року, ТОВ «Енерготрейд Груп» не отримало відповіді на своє звернення, що підтверджується наданими комісії матеріалами листування.
- (31) Не отримавши відповіді, ТОВ «Енерготрейд Груп» 22.01.2016 року повторно звернулось до ПАТ «Укрзалізниця» із пропозицією щодо укладення договору.
- (32) Не отримавши з боку ПАТ «Укрзалізниця» відповіді, ТОВ «Енерготрейд груп» 08.04.2016 звернулося до НКРЕКП із заявою, щодо порушення ПАТ «Укрзалізниця» вимог чинного законодавства.
- (33) ПАТ «Укрзалізниця» в особі філії «Енергозбут» 14.04.2016 надіслало лист «Енерготрейд Груп», в якому зазначила, що в результаті реорганізації Донецька, Львівська, Одеська, Південна, Південно-західна та Придніпровська залізниці втратили статус окремих юридичних осіб, а ПАТ «Укрзалізниця» отримало єдині ліцензії на постачання електричної енергії за регульованим тарифом та ліцензію з розподілу електричної енергії (передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами), що вступили в дію 01.03.2016. Разом з зазначеним листом філія «Енергозбут» надіслала два примірники договору на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами № УЗ/ЕЕЦ-160418/000020, який був підписаний 18.04.2016.
- (34) Тобто, протягом п'яти місяців ПАТ «Укрзалізниця» створювало ТОВ «Енерготрейд Груп» перешкоди для виходу на ринок постачання електричної енергії.
- (35) За результатом аналізу листування філії «Енергозбут» та ПНТ, Комісією з перевірки було встановлено, що листом від 25.06.2016 НКРЕКП повідомила ПАТ «Укрзалізниця», що відповідно до постанови НКРЕ від 13.04.2006 року № 446 ДГТО «Львівська залізниця» була видана ліцензія на передачу електричної енергії за регульованим тарифом, яка в свою чергу, у зв'язку із реформуванням ПАТ «Укрзалізниця», була анульована лише 01.03.2016 року постановою НКРЕКП від 19.02.2016 № 212.
- (36) Таким чином, подавши заяву про укладення договору 20.11.2015 року ТОВ «Енерготрейд Груп» повинно було отримати два примірники підписаного договору не пізніше ніж у грудні 2015 року, як це передбачено пунктом 7 Порядку.
- (37) Разом із зверненням до НКРЕКП, ТОВ «Енерготрейд Груп» листом від 08.04.2016 звернулось до Антимонопольного комітету України із заявою про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
- (38) При цьому, після отримання відповіді від ПАТ «Укрзалізниця» та підписання договору, ТОВ «Енерготрейд Груп» листом від 19.04.2016 звернулось до Антимонопольного комітету України та НКРЕКП та повідомило про повне врегулювання спору щодо укладення договору, відтермінування якого, як зазначає «Енерготрейд Груп», відбувалося з об'єктивних причин, а саме через реформування ПАТ «Укрзалізниця».
- (39) У зв'язку із зазначеним, відповідно до пункту 19 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 № 5 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р), зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299, заяву ТОВ «Енерготрейд груп» було залишено без розгляду.
- (40) Враховуючи викладене, дії ПАТ «Укрзалізниця», які полягали у наданні ТОВ «Енерготрейд груп» Договору на передачу електричної енергії місцевими локальними електромережами з порушенням строків, встановлених Порядком доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж, можуть містити ознаки порушення законодавства про захист

економічної конкуренції, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку передачі електричної енергії.

- (41) Дослідивши інформацію, отриману під час перевірки ПАТ «Укрзалізниця», Комісією з перевірки було встановлено, що 09.09.2016 співробітниками відокремленого структурного підрозділу «Харківське регіональне відділення» філії «Енергозбут» ПАТ «Укрзалізниця» (далі – Підрозділ) було здійснено позапланову перевірку розрахункового засобу обліку електричної енергії ПП «Ювин», електроустановки якого приєднано до мереж ПАТ «Укрзалізниця», та яке являється споживачем ПНТ ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ».
- (42) За результатами перевірки розрахункового засобу обліку, Підрозділом було складено Акт від 09.09.2016 № 42-0025/0002 про його невідповідність метрологічним характеристикам, вимогам ПУЕ та ПКЕЕ.
- (23) Разом з тим, Підрозділ надіслав ПП «Ювин» та ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ» лист-вимогу від 14.09.2016 № ЕЕ/08-441, в якому зазначив, що ПП «Ювин» та ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ» зобов'язані протягом місяця починаючи з дня складання акту привести облік електричної енергії до вимог ПУЕ, а саме:
 - облік електричної енергії встановити на межі балансової належності;
 - для безпечного обслуговування і заміни лічильника встановити спеціалізований пристрій що дозволяє виконувати перевірку та/або заміну електролічильника без відключення навантаження та напруги;
 - виконати заміну лічильника на аналогічний, внесений до Державного реєстру засобів обліку вимірювальної техніки, допущений до застосування в Україні та адаптований до автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії (далі - АСКОЕ) Підрозділу або ремонт встановленого лічильника.
- (43) При цьому, у листі-вимозі Підрозділ зазначив, що у разі невиконання зазначеної вимоги у термін до 10.10.2016 заява про обсяги постачання електроенергії ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ» в наступному розрахунковому періоді погоджена не буде, а електропостачання ПП «Ювин» буде припинено повністю.
- (44) У зв'язку з цим, ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ» листом від 30.09.2016 № 2503 звернулось до НКРЕКП зі скаргою на дії Підрозділу, які могли призвести до непогодження Повідомлення на заявлений обсяг купівлі електричної енергії на Оптовому ринку електричної енергії України та припинення електропостачання споживачу ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ».
- (45) За результатами розгляду звернення ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ» від 30.09.2016 № 2503, НКРЕКП листом від 03.11.2016 11711/28.1/7-16 звернулась до ПАТ «Укрзалізниця» в якому зокрема зазначила, що відповідно до пункту 3.23 ПКЕЕ організація каналів зв'язку та зчитування інформації з локального устаткування збору і обробки даних (далі – ЛУЗОД) від споживача до електропередавальної організації проводиться за рахунок електропередавальної організації.
- (46) Разом з тим, у своєму листі НКРЕКП зазначила, що непогодження Повідомлення з причини невиконання споживачами вимог ПКЕЕ та невідповідності приладів і систем обліку споживачів, що вказані у Повідомленні вимогам Інструкції про порядок комерційного обліку електричної енергії (додаток 10 До Договору між членами Оптового ринку електричної енергії), ПКЕЕ, ПУЕ, не передбачається нормами зазначених нормативно-правових актів.
- (47) Для врегулювання порушених питань, філія «Енергозбут» листом від 22.11.2016 № ЕЕЦ-07/2483 повідомила ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ», що Підрозділ не уповноважений погоджувати Повідомлення ПНТ, та відповідно, не має права вимагати у ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ» здійснення описаних вище заходів, та стверджувати, що Повідомлення не буде погоджене у разі їх невиконання.

- (48) Отже, дії ПАТ «Укрзалізниця» які полягали у висуванні додаткових, не передбачених діючими нормативно-правовими актами у сфері енергетики, вимог до ТОВ «ЕК «ЕНОЛЛ» щодо погодження Повідомлення, за певних обставин, можуть містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції передбачених пунктом 2 статті 50 та пунктом 7 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку передачі (розподілу) електричної енергії власними місцевими локальними електромережами на території здійснення ліцензованої діяльності.
- (49) Дії ПАТ «Укрзалізниця», які полягають у створенні перешкод для ПНТ можуть бути спричинені тим, що внутрішніми розпорядчими документами ПАТ «Укрзалізниця», недостатньо врегульовані питання порядку доступу постачальників за нерегульованим тарифом до електричних мереж залізниць України.
- (50) Враховуючи викладене, та беручи до уваги те, що вищезазначені дії ПАТ «Укрзалізниця», станом на дату складення цих Рекомендацій припинені, Антимонопольний комітет України, відповідно до статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» з метою усунення умов, що можуть сприяти виникненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції надає публічному акціонерному товариству «Українська залізниця» такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

- (1) Розробити, затвердити та розмістити у вільному доступі на офіційному веб-сайті ПАТ «Укрзалізниця» внутрішній розпорядчий документ, який би врегульовував порядок здійснення заходів з надання послуги постачальникам електричної енергії за нерегульованим тарифом з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, що належать публічному акціонерному товариству «Українська залізниця».

Порядок, зокрема повинен врегульовувати наступні питання:

- Порядок розгляду/погодження документів постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом, необхідних для здійснення господарської діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом, із зазначенням вичерпного переліку підстав з яких постачальникам електричної енергії за нерегульованим тарифом може бути відмовлено в розгляді/погодженні таких документів;
- Порядок взаємодії структурних підрозділів, філій публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» при наданні послуги з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами.

Рекомендації Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані. Про результати розгляду рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у десятиденний термін з дня їх отримання.